

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง NONFORMAL EDUCATION MANAGEMENT OF SUBDISTRICT MUNICIPALITIES IN RAYONG PROVINCE*

ณัฐชนันท์ อุ่นวิทย์**

รศ.ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียน และเปรียบเทียบความเหมาะสม ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง ตามทัศนของสมาชิกสภาตำบล จำแนกตามที่ตั้ง และขนาดของเทศบาล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง จำนวน 126 คน เครื่องมือที่ใช้ศึกษาเป็นแบบสอบถามที่เป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ ความถี่ การทดสอบค่าที (t-Test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง ทั้งโดยรวม และรายด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ และด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพความเหมาะสมการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง ตามทัศนของสมาชิกสภาตำบลจำแนกตามที่ตั้ง ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง ตามทัศนของสมาชิกสภาตำบล จำแนกตามขนาดของเทศบาล โดยรวมแตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติ และรายด้านที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการศึกษา เพื่อพัฒนาอาชีพ และด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต

*วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษานอกระบบ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ มหาวิทยาลัยบูรพา

***รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ส่วนด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน
ไม่มีความแตกต่างกัน

4. สมาชิกสภาเทศบาลตำบลในจังหวัด
ระยอง ได้เสนอแนวทางในการจัดการศึกษา
นอกโรงเรียน ด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1. ด้านการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาส
ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและให้มีศูนย์พัฒนา
เด็กเล็กในเขตเทศบาล 2. ด้านการศึกษาเพื่อ
พัฒนาอาชีพ ได้แก่ ส่งเสริมและจัดฝึกอบรมอาชีพ
ระยะสั้นและแบบต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงศักยภาพ
ชุมชนเพื่อให้ประชาชนสามารถนำไปใช้ประโยชน์
ได้จริง 3. ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ได้แก่
จัดกิจกรรมที่เน้นการนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน
และสังคมได้จัดการศึกษาให้ตรงกับความต้องการ
ของแหล่งงานในท้องถิ่นนั้น และ 4. ด้าน
การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน ได้แก่
ควรจัดการศึกษาและกิจกรรมเพื่อคนในชุมชน
มีความรู้สึภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองโดยเห็น
ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญา
ท้องถิ่นและความสามัคคี

Abstract

The purposes of the research were to study and compare nonformal education management in Rayong Province, as classified by municipalities size and location. The samples were 126 subdistrict municipality members in Rayong District. The instruments used in collecting the data were a rating-scale questionnaires and the open-end questions. The statistical devices used in

analyzing the data were percentage, means, standard deviation, t-test and one - way ANOVA.

The results of this research were as follows:

1. Nonformal education management status of subdistrict municipalities in Rayong Province as a whole, were rated at the moderate level. When considering aspect by aspect, it could be rated from more less as follows: the area of education for social and community development, education for the life skills, education for professional development and basic education, respectively.

2. There were not significant difference between the status of nonformal education management of subdistrict municipalities in Rayong both as a whole and aspect by aspect when classify by the subdistrict municipalities' location.

3. There were significant difference between the status of nonformal education management of subdistrict municipalities in Rayong as a whole when classify by the subdistrict municipalities' size. When considering aspect by aspect, there were significant difference between the area of basic education and the education for life skills but there were no significance difference in the area of education for social and community development.

4. The suggestions for Nonformal education management of subdistrict municipalities in Rayong Province were as follows:

4.1 In the area of basic education, there should be establishment a support on the education for all and children center.

4.2 In the area of professional development, there should be a support on training with a focus on community potentials to apply for the real benefits.

4.3 In the area of life skills, there should be a support on the daily life activities such as in the aspects of short-term and continuous health, safety, drug addict and democracy.

4.4 In the area of social and community development: people should be educated to realize their natural resources, local wisdom and unity.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพ ซึ่งช่วยให้มนุษย์สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเป็นสุข ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศไม่ว่าจะด้านสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ การจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าว หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและอบรมวิชาชีพให้กับประชาชนโดยการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นทางด้านการศึกษาด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 43 วรรคที่ 2 ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วม

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมาตรา 289 ได้กล่าวถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมตามความต้องการของท้องถิ่น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540, 2540, หน้า 1) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 1 มาตรา 9 ที่กำหนดให้มีการสนับสนุนให้บุคคลและองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการจัดการศึกษาของชุมชน และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาคนเป็นพิเศษโดยได้กำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ซึ่งกลไกของการพัฒนาคนที่มีประสิทธิภาพที่สุดคือการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539, หน้า 2) ถึงแม้ว่ากฎหมายจะให้อำนาจแก่เทศบาลในการส่งเสริมการศึกษา แต่หน้าที่นี้ ยังเป็นจุดอ่อนของเทศบาล จากการศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเทศบาล ตำบลที่จัดตั้งขึ้น พบว่าเทศบาลตำบล โดยภาพรวมแล้วจะมีปัญหาขาดความรู้และประสบการณ์ในการทำงาน ไม่เข้าใจระเบียบข้อบังคับของเทศบาลตำบล การทำงานยังจำกัดอยู่แต่ในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานของท้องถิ่น (โกวิทย์ พวงงาม, 2539, หน้า 14) ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเทศบาลตำบล ทำให้ไม่ดำเนินการในการส่งเสริมการศึกษาเท่าที่ควร ประกอบกับจำนวนรายได้ของแต่ละเทศบาลตำบลมีจำนวนไม่เท่ากัน ทำให้ขีดความสามารถของเทศบาล-

ตำบลในด้านต่างๆ ลดลงด้วย

เมื่อพบว่าการส่งเสริมและการจัดการศึกษานอก ระบบโรงเรียนของเทศบาลตำบล ในจังหวัดระยองยังไม่ได้จัดอย่างทั่วถึง และให้ความสำคัญเพียงพอ ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษา ผู้วิจัยจึง เห็นว่าควรศึกษาสภาพปัญหาและ แนวทางการจัดการศึกษานอก ระบบโรงเรียน เพื่อเป็นประโยชน์แก่เทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง และหน่วยงานที่กำกับใช้เป็นข้อมูลวางนโยบายแนวทางการจัดการศึกษานอก ระบบให้แก่ประชาชนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง
2. เพื่อเปรียบเทียบความเหมาะสมในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยองตามทัศนของสมาชิกสภาตำบลจำแนกตามที่ตั้ง และขนาดของเทศบาล
3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการศึกษานอก ระบบโรงเรียนตามทัศนะของสมาชิกสภาเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพการจัดการศึกษา ระบบโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง โดยมีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยศึกษาการจัดการศึกษานอก ระบบโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง ตามรูปแบบการจัดการศึกษานอก ระบบโรงเรียนของสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน เป็นการส่งเสริมการศึกษาใน 4 ด้าน คือ

- 1.1 ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 1.2 ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ
- 1.3 ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต
- 1.4 ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม

และชุมชน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ประกอบด้วยผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง ได้แก่ นายกเทศมนตรี คณะเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล มีจำนวนแห่งละ 12 คน รวม 14 แห่ง มีจำนวนทั้งสิ้น 168 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง ได้แก่ นายกเทศมนตรี คณะเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 126 คน โดยใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 เขตที่ตั้งของเทศบาลจำแนก

เป็น 2 เขต

3.1.1.1 ในเขตนิคมอุตสาหกรรม

3.1.1.2 นอกเขตนิคมอุตสาหกรรม

3.1.2 ขนาดของเทศบาลจำแนก
เป็น 3 ขนาด

3.1.2.1 ขนาดเล็ก

3.1.2.2 ขนาดกลาง

3.1.2.3 ขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 สภาพความเหมาะสมในการ
จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของเทศบาล
ตำบลในจังหวัดระยอง

3.2.1.1 ด้านการศึกษาขั้น
พื้นฐาน

3.2.1.2 ด้านการศึกษาเพื่อ
พัฒนาอาชีพ

3.2.1.3 ด้านการศึกษาเพื่อ
พัฒนาทักษะชีวิต

3.2.1.4 ด้านการศึกษาเพื่อ
พัฒนาสังคมและชุมชน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน
ยึดถือแนวคิดที่จะบูรณาการเรียนรู้สู่วิถีชีวิต
ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
และการสร้างระบบการศึกษาตลอดชีวิตให้เกิดขึ้น
วัตถุประสงค์หลักในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน
เพื่อเพิ่มพูนความรู้ เชิดชูความคิด พัฒนาคุณภาพ
ชีวิตและพัฒนาสังคม โดยเหตุนี้อาจกล่าวได้ว่า
หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนเป็นหลักสูตร
เพื่อชีวิตและสังคมที่มุ่งเน้นคุณภาพของคน
เป็นหลัก เพื่อให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากการ
ศึกษานอกโรงเรียนมากที่สุด เทศบาลตำบลเป็น
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งจะเป็นผู้นำในการ

พัฒนาชุมชน เทศบาลตำบลจึงมีหน้าที่ส่งเสริม
สนับสนุนกำกับควบคุมดูแลนอกจากนี้ยังกำหนดให้
เทศบาลตำบลมีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่าง ๆ
ของงานการศึกษานอกโรงเรียนดังที่พระราชบัญญัติ
กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้
กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา
โดยการถ่ายโอนการศึกษาไปยังองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นเพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษา
มีประสิทธิภาพ สามารถจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ
ให้คนไทยในท้องถิ่นต่างๆ ได้อย่างทั่วถึง

พงศ์ศักดิ์ ศรีวรกุล (2541) ได้ศึกษา
ศักยภาพขององค์กรบริหารส่วนตำบลในการ
ดำเนินการจัดการศึกษาแนวทางการปฏิรูปการศึกษา
ของกระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัยพบว่า
องค์กรบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่รับรู้และเข้าใจ
สภาพปัญหา และแนวทางการศึกษาท้องถิ่น
องค์กรบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ยังไม่ได้แสดง
บทบาทในการดำเนินกิจกรรมสนับสนุนการศึกษา
แต่สิ่งที่ทำคือการรณรงค์ให้เรียนหนังสือขั้น
พื้นฐาน และการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร
องค์กรบริหารส่วนตำบลมีความเห็นว่าควรออก
ข้อบังคับในการส่งเสริมการศึกษาขององค์กร
บริหารส่วนตำบล

พิบูลย์พันธ์ สาทอง (2542) ได้ศึกษา
เรื่องการศึกษาบทบาทด้านการศึกษาขององค์กร
บริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองอุดรราชธานี
พบว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลปฏิบัติงาน
ด้านการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
และมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอยู่ในระดับ
ปานกลาง โดยเฉพาะเรื่องการจัดงบประมาณ
และความรู้ การจัดสรรงบประมาณได้น้อย

และเห็นว่าการจัดการศึกษายังไม่ใช่ปัญหาเร่งด่วน รวมทั้งการให้องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดฝึกอบรม สัมมนา บทบาทด้านการศึกษา และ องค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีบุคลากรด้านการศึกษารับผิดชอบเฉพาะด้านการศึกษา

วีระเดช ซาตา (2543) ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการจัดการศึกษาของ องค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในกิ่งอำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น พบว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการจัดการศึกษาโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการจัดการศึกษาอบรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 3 ระดับ คือ การส่งเสริมการศึกษาที่เน้นให้เป็นคนที่มีความสุขให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและโภชนาการ การส่งเสริมการศึกษาที่เน้นให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และการส่งเสริมการศึกษาในทุกระดับการศึกษา ด้านการแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับปานกลาง คือ มีข้อมูลความรู้ ข่าวสารที่เป็นประโยชน์นำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ การให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสาร ด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมอย่างแท้จริง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาลักษณะและความเหมาะสมในการจัดการศึกษา นอกกระบบโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง ตามทัศนของสมาชิกสภาเทศบาล ประชากร ในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่

เป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบล ทั้งหมด 14 แห่ง ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี แห่งละ 1 คน จำนวน 14 คน คณะเทศมนตรี แห่งละ 3 คน จำนวน 42 คน สมาชิกสภาเทศบาลแห่งละ 8 คน จำนวน 112 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 168 คน ซึ่งประกอบด้วย เทศบาลตำบลกองดิน เทศบาลตำบลทุ่งควายกิน เทศบาลตำบลปากน้ำประแสร์ เทศบาลตำบลสุนทรภู์ เทศบาลตำบลมาบข่า เทศบาลตำบลบ้านค่าย เทศบาลตำบลสำนักท้อน เทศบาลตำบลจอมพลเจ้าพระยา เทศบาลตำบลบ้านปลวกแดง เทศบาลตำบลเกล่งกะเจ็ด เทศบาลตำบลบ้านเพ เทศบาลตำบลชุมแสง เทศบาลตำบลมะขามคู่ และเทศบาลตำบลเมืองแกลง ในจังหวัดระยอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบล 14 แห่ง ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี คณะเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 126 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกำหนดโดยใช้เกณฑ์การกำหนด กลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610) เครื่องมือที่ใช้ ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามสภาพความเหมาะสมและแนวทางการจัดการศึกษา นอกกระบบโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง กำหนดเกณฑ์ในการประเมินโดยใช้แนวคิด ของบุญชม ศรีสะอาด (2545, หน้า 102)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 วิเคราะห์คุณลักษณะของสมาชิกเทศบาลตำบลในจังหวัดระยองด้วยวิธีหาค่าร้อยละ พบว่า คุณลักษณะของสมาชิกเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง จำแนกตามที่ตั้งของเทศบาล

ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกเทศบาลนอกเขตนิคมอุตสาหกรรม และเมื่อจำแนกตามขนาดของเทศบาลพบว่า ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกเทศบาลขนาดเล็ก

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพความเหมาะสมในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง พบว่า สภาพการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง ทั้งโดยรวมและรายด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในสามอันดับแรก ได้แก่ ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่อันดับสุดท้ายคือด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมาะสมในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง พบว่า เมื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง ตามทัศนของสมาชิกสภาเทศบาลตำบล โดยจำแนกตามที่ตั้งของเทศบาล ขนาดของเทศบาล พบว่า ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ และด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ส่วนด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความคิดเห็นและ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง พบว่า

สมาชิกเทศบาลตำบลในจังหวัดระยองมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพที่สำคัญในสามอันดับแรก ได้แก่ ส่งเสริมและจัดฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นและแบบต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงศักยภาพชุมชนเพื่อให้ประชาชนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง พัฒนาเป็นกลุ่มอาชีพและสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างแท้จริง จัดหาบุคลากรที่มีความชำนาญในแต่ละสาขาวิชาและจัดทัศนศึกษาดูงานจากศูนย์ฝึกอาชีพที่ประสบความสำเร็จในหลายๆ โครงการ เพื่อให้ประชาชนมีทางเลือกที่หลากหลายสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางได้และจัดการฝึกอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด แรงงานความคิดเห็นของสมาชิกเทศบาลตำบลในจังหวัดระยองเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตพบว่า สมาชิกเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ที่สำคัญในสามอันดับแรกได้แก่จัดกิจกรรมการศึกษาที่เน้นการ นำ มาใช้ในชีวิตประจำวันและสังคมได้ เช่นการอบรมด้าน สุขภาพอนามัย ยาเสพติด ความปลอดภัยในชีวิตประจำวัน ทรัพย์สิน ประชาธิปไตยจัดการศึกษาให้ ตรงกับความ ต้องการของแหล่งงานในท้องถิ่นนั้น รวมทั้งให้มีการแนะแนวทางในการดำรงชีวิตในลักษณะพอเพียงและจัดการฝึกอบรมเพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตให้แก่เยาวชน ความคิดเห็นของสมาชิกเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง

เกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบ
โรงเรียน ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและ
ชุมชนพบว่าสมาชิกเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง
มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษา
นอกระบบโรงเรียน ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนา
สังคมและชุมชน ที่สำคัญในสามอันดับแรก
ได้แก่การจัดการศึกษานอกระบบและจัดกิจกรรม
ให้คนในชุมชนมีความรู้สึภาคภูมิใจในท้องถิ่น
ของตนเองโดยเห็นความสำคัญของทรัพยากร
ธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความสามัคคี
ให้ความรู้ด้านจิตสำนึกต่อชุมชนแก่เยาวชน
อย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดการสำนึกรักท้องถิ่น
ของตนเอง และจัดให้มีกิจกรรมร่วมกันพัฒนา
ชุมชนให้เกิดประโยชน์

อภิปรายผล

1. สภาพการจัดการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง
ทั้งโดยรวมและรายด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ
ปานกลาง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า
เทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง มีการสนับสนุน
การจัดการศึกษาในโรงเรียนให้ทุกคนได้เข้ารับ
การศึกษาอย่างทั่วถึง ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการเท่านั้น
ที่ไม่ได้รับการศึกษา จึงมองเห็นว่าปัญหา
ในการจัดการศึกษานอกระบบไม่ใช่ประเด็นเร่งด่วน
จึงมีการส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบและ
กิจกรรมทางการศึกษาไม่มากนัก อีกทั้งเทศบาล
ตำบลในจังหวัดระยอง ส่วนใหญ่เป็นเทศบาล
ขนาดเล็ก ยังขาดบุคลากรและกำลังในการทำงาน
ด้านนี้ ซึ่งในช่วงปัจจุบันนี้เป็นช่วงที่ทางเทศบาล
ให้ความสำคัญต้องปรับโครงสร้างทางกายภาพก่อน

รวมทั้งอาจจะยังมีความพร้อมในปัจจุบันดังกล่าวไม่
เต็มที่ การทำงานยังจำกัดอยู่แต่ในเรื่องโครงสร้าง
พื้นฐานตามแผนพัฒนาของเทศบาล ด้วยเหตุนี้
จึงทำให้การจัดการศึกษาของเทศบาลตำบลใน
จังหวัดระยอง อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้อง
กับผลการวิจัยของพิบูลย์พันธ์ สาทอง (2542) ได้
ศึกษาบทบาทด้านการศึกษาขององค์การบริหาร
ส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองอุดรราชธานี พบว่า
องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติงานด้านการ
ศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและ
มีปัญหา เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเรื่องการจัด
ประสบการณ์และความรู้ การจัดสรรงบประมาณ
ได้น้อย และเห็นว่าการจัดการศึกษายังไม่ใช่
ปัญหาเร่งด่วน จึงไม่ได้ทุ่มเทงบประมาณสำหรับ
พัฒนาในการจัดการศึกษามากเท่าที่ควร

1.1 สภาพการจัดการศึกษานอกระบบ

โรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง
ด้านการศึกษาระดับพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับ
ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่
อยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ย
อยู่ในสามอันดับแรก อยู่ในระดับมาก ได้แก่
มีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดการศึกษา
สำหรับศูนย์เด็กเล็ก ส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาส
ได้รับการศึกษาระดับพื้นฐานและได้รับบริการ
พื้นฐานทางสังคมอย่างทั่วถึง และมีการ รณรงค์
ให้ประชาชนสนใจในการศึกษา หากความรู้ เพื่อ
เพิ่มวุฒิให้กับตนเอง โดยสมัครเข้ารับการศึกษากับ
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนที่มีอยู่ในพื้นที่
ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย
ได้แก่ มีการกำหนดกรอบมาตรฐานการประเมิน

สถานศึกษา ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน
สายสามัญให้เกิดคุณภาพในระดับตำบล สาเหตุที่
เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าเทศบาลตำบลในจังหวัด
ระยองเห็นความสำคัญต่อการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานนอกระบบโรงเรียน สอดคล้องกับ
แนวคิดของกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2535,
หน้า 7-9) ที่ระบุหลักการสำคัญในการจัดการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนไว้ว่า หลักการสำคัญประการแรก
คือ ยึดหลักความเสมอภาคทางการศึกษา เป็นการ
สร้างโอกาสและทางเลือกทางการศึกษาให้แก่
คนทุกคนให้สามารถใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือ
ในการพัฒนาชีวิตของตนให้สามารถดำรงชีวิต
อยู่ได้อย่างเหมาะสมกับตนเองและสิ่งแวดล้อม
ดังนั้นเทศบาลตำบลจึงให้ความสำคัญต่อการสนับสนุน
งบประมาณเพื่อจัดการศึกษาสำหรับศูนย์เด็กเล็ก
ส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
และได้รับบริการพื้นฐานทางสังคมอย่างทั่วถึง
ตลอดจนมีการรณรงค์ให้ประชาชนสนใจใน
การศึกษาหาความรู้เพื่อเพิ่มวุฒิให้กับตนเอง
โดยสมัคร เข้ารับการศึกษากับศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนที่มีอยู่ในพื้นที่ และทำให้ผลการวิจัย
ปรากฏว่า ในรายชื่อดังกล่าวมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ใน
ระดับมาก สำหรับในประเด็นเกี่ยวกับการกำหนด
กรอบมาตรฐาน การประเมินสถานศึกษาในการจัด
การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญให้เกิดคุณภาพ
ในระดับตำบลนั้น เป็นขั้นตอนการปฏิบัติที่
เกี่ยวข้องกับหลักการ จึงต้องอาศัยความรู้ความ
เข้าใจอย่างถ่องแท้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเทศบาล
ตำบลในจังหวัดระยอง อาจยังไม่มีความพร้อม
ในการปฏิบัติในด้านนี้ จึงทำให้ผลการวิจัย

ปรากฏว่า มีคะแนน เฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย

1.2 สภาพการจัดการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง
ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ โดยรวมอยู่
ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า
ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มี
คะแนนเฉลี่ยอยู่สามอันดับแรกอยู่ในระดับมาก
ได้แก่ มีการจัดฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้นให้กับ
ประชาชน มีการประสานงานความร่วมมือกับ
หน่วยงานในการจัดโครงการพัฒนาอาชีพ และ
ส่งเสริมความรู้ให้กลุ่มสตรี กลุ่มแม่บ้านใน
โครงการ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ส่วนข้อที่
มีคะแนนเฉลี่ยอยู่อันดับสุดท้าย ได้แก่ จัดอบรม
ความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้
อาจเป็นเพราะว่า เทศบาลตำบลในจังหวัด
ระยองให้ความสำคัญ ต่อหลักการจัดการศึกษา
นอกโรงเรียนโดย ยึดหลักการพัฒนาตนเองและ
การพึ่งพาตนเอง ดังที่กรมการศึกษานอก
โรงเรียน (2535, หน้า 7-9) ได้ระบุไว้ว่าการจัดการ
ศึกษานอกโรงเรียน จะต้องจัดการเรียนการสอน
ให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตน เกิดความ
สำนึกที่จะพัฒนาตนเอง คิดเป็นและปรับตัว
ในการดำรงชีวิต อยู่ได้อย่างเป็นปกติสุข
ท่ามกลางกระแสของความเปลี่ยนแปลง
ของสังคม ดังนั้นเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง
จึงจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยเน้น
ให้มนุษย์ชี้นำตนเองได้ เลือกที่จะใช้ชีวิต
ของตนเองได้ มุ่งให้ประชาชนได้พัฒนา ความรู้
ความสามารถในด้านการประกอบอาชีพ
โดยมีการประสานงานความร่วมมือกับหน่วยงาน
ในการจัดโครงการพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมความรู้

ซึ่งจะทำให้มนุษย์พบศักยภาพของตนเอง พึ่งพาตนเองได้ และนำไปสู่การพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน ซึ่งชุมชนจะสามารถดูแลตนเองได้โดยไม่ต้องรอรับความช่วยเหลือจากสังคมภายนอกเท่านั้น สำหรับประเด็นการจัดอบรมความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ นั้น อาจจะเป็นเพราะเทศบาลตำบลในจังหวัดระยองเห็นว่ามีค่าจำเป็นและสำคัญน้อยกว่าประเด็นอื่น ๆ จึงทำให้มีการดำเนินการอยู่ในอันดับสุดท้าย

1.3 สภาพการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในสามอันดับแรกอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมทางด้านข่าวสารข้อมูลทางสาธารณสุข เผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารทางราชการ เช่น การรณรงค์ ป้องกันยาเสพติด การป้องกันโรคไข้หวัดนก และจัดฝึกอบรมเด็กและเยาวชนเพื่อให้ความรู้ในเรื่องยาเสพติด ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย ได้แก่ จัดกิจกรรมการอ่านหนังสือสำหรับคนทุกวัยในชุมชน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าเทศบาลตำบลในจังหวัดระยองเห็นความสำคัญของกิจกรรมทางด้านข่าวสารข้อมูลทางสาธารณสุข การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางราชการที่จะช่วยให้บุคคลในชุมชนดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข สามารถดูแล และพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาสังคมได้ในที่สุด

1.4 สภาพการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง

ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในสามอันดับแรกอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางศาสนา เช่น การทำบุญตักบาตร มีการจัดกิจกรรมการยกย่องผู้สูงอายุในวันสงกรานต์ และส่งเสริมฟื้นฟูและจัดกิจกรรมวัฒนธรรมพื้นบ้านของชุมชนในท้องถิ่นตามประเพณีวันสำคัญ เช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณีตักบาตร เทโว ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย ได้แก่ จัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นปลิว เผยแพร่ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักบริหารงาน การศึกษานอกโรงเรียน (2547, หน้า 3) ที่กำหนดให้จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพ และคุณภาพของครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยส่งเสริมให้ได้รับการศึกษา และข้อมูลข่าวสารที่จะเสริมสร้างศักยภาพในการพึ่งพาตนเอง สร้างความภาคภูมิใจและความมั่นคงของชุมชน ซึ่งการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา และประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น กล่าวได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของครอบครัว ชุมชน และสังคม เป็นการใช้ชุมชนเป็นฐานของการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นการบูรณาการการศึกษาเข้ากับวิถีชีวิตของบุคคลที่สอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนในประเด็นเกี่ยวกับการจัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นปลิวเผยแพร่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้ายนั้น อาจเป็นเพราะว่า กิจกรรมการศึกษาในลักษณะที่เป็นกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน

มากกว่าในรูปแบบของการจัดทำเอกสาร และผลที่ได้รับจากการจัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์เผยแพร่ อาจจะไม่ชัดเจน จึงมีการดำเนินการด้านนี้น้อยกว่าด้านอื่นๆ

2. เปรียบเทียบความเหมาะสมในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยองตามทัศนะของสมาชิกสภาเทศบาลตำบล จำแนกตามที่ตั้งของเทศบาลพบว่า ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่กำหนดไว้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อชีวิตของบุคคล และวิถีชีวิตของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่งผลต่อการจัดการศึกษา ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นเทศบาลตำบลที่อยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมหรือ นอกเขตนิคมอุตสาหกรรม จึงมีสภาพการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือต่างก็ยึดนโยบายของสำนักบริหารงานการศึกษา นอกโรงเรียน (2547, หน้า 3) มุ่งจัดการศึกษาปรับปรุงประสิทธิภาพของการจัดการศึกษานอกโรงเรียน และพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของบุคคลโดยใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อให้บุคคลสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และมีความรู้ความสามารถที่จะดำรงชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันได้อย่างมีความสุข

3. เปรียบเทียบสภาพการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง จำแนกตามขนาดของเทศบาลพบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ และด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต โดยเทศบาลตำบลขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีการจัดการศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่าเทศบาลตำบลขนาดเล็ก ส่วนด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่กำหนดไว้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ขนาดของเทศบาลเป็นตัวแปรที่มีความแตกต่างกันอย่างเด่นชัด ดังนั้นความแตกต่างกันในด้านรายได้จากการจัดเก็บภาษี จึงส่งผลให้เทศบาลขนาดใหญ่มีงบประมาณในการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่าเทศบาลขนาดกลางและขนาดเล็ก และทำให้การเปรียบเทียบสภาพความเหมาะสมในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยองจำแนกตามขนาดเทศบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งโดยรวม ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ และด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ส่วนด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน ไม่แตกต่างกันนี้อาจจะมีสาเหตุมาจาก การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน เป็นการจัดการศึกษาที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาการเรียนรู้ และใช้ทุนทางสังคมเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและสภาพของกลุ่มเป้าหมาย เช่น การจัดค่ายประชาธิปไตย วิสาหกิจชุมชน และเวทีชาวบ้าน เป็นต้น ดังนั้นทุกหน่วยงานในชุมชนจึงสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน

4. แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง
ทั้ง 4 ด้าน นำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

4.1 แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญในสามอันดับแรก ได้แก่ ส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาสได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ให้มีศูนย์เด็กเล็กในเขตเทศบาล และจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ แนะนำ และรณรงค์ให้ประชาชนในพื้นที่เห็นความสำคัญของการศึกษา สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ความสำคัญของการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และมีความสามารถที่เป็นพื้นฐานการดำรงชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่จะส่งผลต่อผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา และมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิต ดังนั้น แนวทางที่การศึกษานอกระบบโรงเรียนควรจะต้องให้ความสำคัญมากที่สุด ก็คือส่งเสริมผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ แนะนำ และ มีการรณรงค์ ให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ทุกคนได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และความคิดอย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4.2 แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพที่สำคัญในสามอันดับแรก ได้แก่ ส่งเสริมและจัดฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นและแบบต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงศักยภาพชุมชนเพื่อให้ประชาชนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง พัฒนาเป็นกลุ่มอาชีพและสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างแท้จริง จัดหา

บุคลากร ที่มีความชำนาญในแต่ละสาขาวิชาและจัดทัศนศึกษา ดูงานจากศูนย์ฝึกอาชีพที่ประสบความสำเร็จในหลายๆ โครงการเพื่อให้ประชาชนมีทางเลือกที่หลากหลายสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางได้และจัดการฝึกอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ความสำคัญของการพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถในการประกอบอาชีพของประชาชน จึงต้องการช่วยให้ชุมชนได้รับความรู้ และวิทยาการทางอาชีพใหม่ๆ เพื่อให้เห็นช่องทางทำมาหากิน และมีทัศนคติที่ดีในการทำงานและการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งจะ เป็นแนวทางที่ช่วยให้ประชาชนสามารถปรับปรุงการดำรงชีวิตของตนเอง และครอบครัวให้ดียิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

4.3 แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนา ทักษะชีวิตที่สำคัญในสามอันดับแรก ได้แก่ จัดกิจกรรมที่เน้นการนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน และ สังคมได้ เช่น การอบรมด้านสุขภาพอนามัย ยาเสพติด ความปลอดภัยในชีวิตประจำวัน ทรัพย์สิน ประชาธิปไตย จัดการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของแหล่งงานในท้องถิ่นนั้น รวมทั้งให้มีการแนะนำแนวทางในการดำรงชีวิตในลักษณะพอเพียง และจัดการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่เยาวชน

4.4 แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนา สังคม และชุมชน ที่สำคัญในสามอันดับแรก ได้แก่ ให้คนในชุมชนมีความรู้สึภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองโดยเห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความสามัคคี ให้ความรู้

ด้านจิตสำนึกต่อชุมชนแก่เยาวชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดการสำนึกรักท้องถิ่นของตนเอง และจัดให้มีกิจกรรมร่วมกันพัฒนาชุมชนให้เกิดประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัย พบว่าสภาพการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของเทศบาล ตำบล ในจังหวัดระยองทั้งโดยรวมและรายตำบลอยู่ในระดับ ปานกลาง ดังนั้นเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง จึงควรดำเนินการเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกี่ยวกับการกำหนดกรอบมาตรฐานการประเมิน สถานศึกษาในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสาย สามัญให้เกิดคุณภาพในระดับตำบล การรับรู้และ เข้าใจในแนวทาง การดำเนินการจัดการศึกษา การเสริมบทบาทอำนาจหน้าที่เตรียมความพร้อม ก่อนการดำเนินการจัดการศึกษา การกำหนด หลักสูตรการเรียนการสอน การจัดหลักสูตร วิชาชีพระยะสั้น การจัดอบรมความรู้ด้านภาษา ต่างประเทศ จัดกิจกรรมการอ่านหนังสือสำหรับ คนทุกวัยในชุมชน และจัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นปลิว เผยแพร่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม

2. จากผลการวิจัย พบว่า การเปรียบเทียบ สภาพความเหมาะสมในการจัดการศึกษานอกระบบ โรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง ตามทัศนะของสมาชิกสภาเทศบาล จำแนกตามที่ตั้งของเทศบาลไม่แตกต่างกัน ดังนั้นทั้งเทศบาล ตำบลที่อยู่ในเขตอุตสาหกรรม และอยู่นอกเขต

อุตสาหกรรมจึงควรร่วมกันกำหนดทิศทางเพื่อ พัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ประสาน ความร่วมมือกันโดยมุ่งเน้น การมีส่วนร่วมของ องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน ประชาสัมพันธ์งานด้านการศึกษา อย่างทั่วถึง สม่ำเสมอและต่อเนื่อง

3. จากผลการวิจัย พบว่า การเปรียบเทียบ สภาพการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของ เทศบาลตำบลในจังหวัดระยองจำแนกตาม ขนาด ของเทศบาลทั้งโดยรวมและรายได้ ส่วนใหญ่ แตกต่างกัน โดยเทศบาลขนาดใหญ่และขนาด กลาง มีการจัดการศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่า เทศบาล ขนาดเล็ก ดังนั้นเทศบาลขนาดเล็กจึงควรหา แนวทางพัฒนาการศึกษานอกระบบ โรงเรียนให้มี ศักยภาพมากขึ้น โดยเฉพาะด้านการวางแผนพัฒนา การจัดสรรงบประมาณ สนับสนุนด้านการศึกษา การจัดให้มีตำแหน่ง บุคลากรฝ่ายการศึกษา รวมทั้งให้การสนับสนุน อย่างมีเป้าหมายชัดเจน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบโรงเรียน ของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทาง การพัฒนาศักยภาพ ในการจัดการศึกษา นอกระบบ โรงเรียนของเทศบาลตำบลขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็กในจังหวัดระยอง

3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจในบทบาท การดำเนินการจัดการศึกษา นอกระบบโรงเรียนของบุคลากรหน่วยงานการศึกษา ในเทศบาลตำบล

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2535). *รู้จักกรมการศึกษานอกโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: กองแผนงาน.
- โกวิท พวงงาม. (2539 มิถุนายน). ศักยภาพการบริหารงานของ อบต. ปัญหาและอุปสรรค. *วารสารอาทิตย์*, 20-29.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พงศ์ศักดิ์ ศรีวรกุล. (2541). ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิบูลย์พันธุ์ สาทอง. (2542). การศึกษาบทบาทด้านการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี. *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต, สาขาบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น*.
- วีระเดช ซาตา. (2543). การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในกิ่งอำเภอ ชำสูง จังหวัดขอนแก่น. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาบริหาร การศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น*.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. (2540). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2539). *แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)*. กรุงเทพฯ: อรรถพลการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 42- 48.
- สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. (2547). *คู่มือการดำเนินงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการ จัดการศึกษานอกโรงเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D.W. (1970, Autumn). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.